
A magyar racka juh hizlalási- és vágási vizsgálata

Nagy László¹ – Domanovszky Ádám² – Székely Pál²

¹Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum,
Mezőgazdaságtudományi Kar,
Állattenyésztés- és Takarmányozástani Tanszék, Debrecen

²Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet, Budapest
nagy@ommi.hu

ÖSSZEFOGLALÁS

Az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet atkári telephelyén megvizsgáltuk a magyar racka juh mindkét színváltozatának hizlékonysági- és vágási tulajdonságait. Kontrolcsoportokként a magyar merinó, a tejelő cigája és a brit tejelő fajtákat alkalmaztuk. Ivaronként és genotípusonként 10-10 állat vizsgálatára került sor. A vizsgálat a Juhtenyésztési Kódex előírásai szerint történt. A teszt során a kontrolcsoportok mindegyikében előfordult a heveny hasmenés vagy a varas szájfájás, de jelentős állapotromlás miatt csak néhány egyed kizárására került sor a brit tejelő, illetve a magyar merinó csoportokból, így ezek a teszt eredményét számottevően nem befolyásolták. A magyar racka juh csoportokon semmilyen betegség tünetei nem voltak felfedezhetőek. A vizsgált csoportok átlaga közötti különbség szignifikanciájának ellenőrzésére kétmintás t-próbát használtunk.

A fehér racka kosok kivételével a napi súlygyarapodás szignifikánsan kevesebb volt a kontrolcsoportokkal összehasonlítva. A vágás előtt 24 óráig koplaltatott egyedek átlagos testsúlya 25,3-30,0 kg között változott. A racka jereké testsúlya volt a legkisebb, míg a magyar merinó jereké testsúlya volt a legnagyobb. A hasúri- és a vesefaggyú mennyisége jelentősnek bizonyult őshonos jerekéinél. A hasúri faggyú mennyisége mindegyik kontrolcsoporttal összehasonlítva szignifikánsan több volt. A vizsgálatnál kiderült, hogy a legnagyobb bőr súllyal a fehér racka kosok rendelkeztek, míg a legkisebbel a fehér racka jereké, tehát a két szélsőséges érték egy fajta azonos színváltozatán belül volt megtalálható. A vágott test minősítéskor a jereké minden fajtánál jobbakként voltak a kosoknál, a rackák minősítéskor megelőzték a lényegesen rosszabb húsformákkal rendelkező tejelő cigájukat, de elmaradtak a magyar merinó és a brit tejelő csoportoktól.

A csoportok között meglévő nagy nyakalt törzs különbségek a daraboláskor jól megmutatkoztak. A rövid combot vizsgálva megállapítható volt, hogy a fekete racka kosok kivételével az őshonos csoportok kisebbnek bizonyultak, mint a kontrolcsoportok. A rövid karajt tekintve a magyar rackák és a magyar merinók bizonyultak a legjobbnak, míg a tejelő cigáják és a brit tejelő kosok szignifikánsan gyengébbek voltak. A hosszú karaj a rövid karajhoz hasonlóan alakult. A szegy és a lapocka esetében a fekete racka jereké és a tejelő cigája jereké voltak a leggyengébbek. Minden csoportnál a jobb fél darabolása után a csontozást is elvégeztük. Jól érzékelhető volt a rackák kis csont aránya, ami többek között azt eredményezte, hogy a fehér racka jereké a rövid karaj hús mennyiségében minden más csoportot megelőztek. A hátsó negyed összesített vizsgálatából kiderült, hogy a négy racka csoport csontaránya többnyire szignifikánsan kevesebbnek bizonyult, mint a kontrolcsoportoké, de ez a húсарányra már nem

volt jellemző. Az első negyed húsnál, a racka kosoknál kiemelkedő volt a nagy lapocka hús mennyiség és a kis csont arány. Az első negyed csont mennyiség itt is a rackáknál volt a legkevesebb és a tejelő cigájáknál a legtöbb, ami többnyire szignifikánsnak bizonyult.

A színhús kihozatalt tekintve a legjobb eredményt a magyar racka csoportok érték el, ami különösen a tejelő cigájákkal összehasonlítva szignifikánsnak is bizonyult, igaz a felületi faggyú mennyiség ezzel egyenes arányosságban megnőtt.

Kulcsszavak: hizlékonysági- és vágási tulajdonságok, napi súlygyarapodás, nyakalt törzs eltérések, színhús kihozatal

SUMMARY

Fattening and slaughtering characteristics of both types (black and white) of the Hungarian racka sheep were investigated at the site of the National Institute for Agricultural Quality Control in Atkár. The Hungarian merino, the dairy cigaja and the British milksheep were applied as control groups. 10 animals were examined from both sexes in each genotype. The examination was carried out according to the principles set in the Codex for sheep breeding. During the test acute diarrhoea occurred in each control group. However, only few lambs were excluded from the test from the British milksheep and the Hungarian merino groups because of significant changes in their condition. Consequently, the results obtained were not significantly influenced. No symptoms of any illness could be recognised in the Hungarian racka sheep, though. The significance of the difference between the average of the examined groups were checked by T-tests.

Daily gain was significantly less compared to the control groups, except for the white racka males. The lambs starving for 24 hours before slaughtering weighed 25.3-30.0 kgs on average. The black and white racka females weighed the least while the Hungarian merino females weighed the most. The quantity of abdominal and kidney fat was significant in the case of our native females. The quantity of abdominal fat was significantly bigger compared to each control group. On comparing the investigated groups it turned out that the white racka males had the biggest skin weight while the white Hungarian racka females had the smallest, that is the two extremes were recognised in the same colour (white) of one bred. On qualifying the slaughtered animals females had better results than males in each bred; the racka sheep were better than the dairy cigaja but were worse than the Hungarian merino and British sheep groups.

The huge differences in the carcasses of the groups were seen clearly when chopping. Examining the leg, it was noticed that the native groups proved to be smaller than the control groups, except for the black racka males. As for the short loin, the Hungarian

racka and the Hungarian merino sheep proved to be the best, whereas the dairy cigaja and the British milk males had much smaller ones. The results gained when investigating the rack were similar to those of the short loin. As far as the rib and shoulder are concerned, the black racka females and the dairy cigaja females had the worst results. After chopping, the right side was also boned in every group. The small proportion of bone in the case of racka sheep was easily noticeable that resulted in the fact that the white racka females had the highest quantity of short loin compared to the other groups. When examining the back quarter, the bone proportions of the 4 racka groups proved to be significantly less than those of the control groups but it was not true for the meat proportions. As for the front quarter meat, the racka males were prominent in the great shoulder meat and in the small proportion of bone. The quantity of the first quarter bone was the least in the case of racka sheep and was the biggest for dairy cigajas. This difference proved to be significant in most cases.

In short, the Hungarian racka groups had the best results in meat quantity, which was especially significant compared to the dairy cigaja sheep. However, the quantity of external fat increased.

Keywords: *fattening and slaughtering characteristics, daily gain, carcasses, lean meat percentage*

A VIZSGÁLAT MÓDSZERE

2003. április 17-én genotípusonként és ivaronként 10-10 kos és jerkebárányt szállítottunk az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet atkári telephelyére. A magyar racka juh mindkét színváltozata szerepelt az összehasonlító tesztben, míg a kontrolcsoportokat a magyar merinó, a tejelő cigája és a brit tejelő állományok alkották. Az egyes csoportoknál arra törekedtünk – a Juhtenyésztési Kódexnek megfelelően –, hogy a bárányok legalább 3 apától származzanak, a testsúlyuk 16-22 kg között legyen és az állatok életkora ne legyen több 80 napnál. A beszállítás után néhány napos átállási időt biztosítottunk a bárányoknak, hogy a különböző helyekről érkezett – és így különböző takarmányozási módszerekhez szoktatott – állatok a teszt során etetett báránytáphoz hozzászokjanak.

Önetetéből ad libitum takarmányoztunk. A takarmányozásra felhasznált táp szintén a Kódex előírásainak megfelelő volt, emellett az állatok kiegészítő szénatakmányozásban nem részesültek, ami nem jelentett problémát, hiszen a bárányok életének ebben a szakaszában teljes körű bendőműködésről még nem beszélhetünk. Almozás azonban naponta történt, hogy a bárányok rostsükségletének az igénye ezáltal kielégíthető legyen. Elporlott takarmányt nem hagytunk az állatok előtt és a kivett mennyiséget minden esetben visszamértük.

A bárányok tényleges hízekonysági vizsgálatba állítása április 22-én történt. Ekkor minden egyed testsúlyát 0,1 kg-os pontossággal lemértük. A méréseket 14 naponként ismételtük szintén 0,1 kg-os pontossággal, egészen a vizsgálat zárásáig (június 3.).

A báránycsoportokat fajtánként és ivaronként külön-külön boxokban helyeztük el. A boxok területe 7,5 m²-es volt.

A magyar racka csoportokban semmilyen betegség nem lépett fel a vizsgálat alatt, míg a kontrolcsoportoknál a heveny hasmenés és a varas szájfájás sajnos megjelent az állatokon. Komolyabb legyengülés miatt, így a brit tejelő állományból kettő, míg a magyar merinó állományból egy egyed került kizárásra.

A próbavágásra a bárányokat igyekeztünk 30-32 kg-os testsúly körül kiválogatni, ez azonban az állatok eltérő növekedése miatt – a kétszeri vágási alkalom ellenére – csak részben valósult meg. Az első próbavágást május 21-én, míg a másodikat június 4-én tartottuk. A vágás az egyedek hizlalásának befejezését követő napon, 24 órás koplaltatás után történt. A koplaltatás alatt a bárányok ivóvízzel való ellátása folyamatos volt. A vágásra kijelölt állatokat külön épületben tartottuk. A koplaltatás hatására egyes egyedek akár 10%-ot is veszítettek súlyukból. A vágást és a csontozást mindkét alkalommal ugyanazon személyek végezték. A csontozásra a vágást követő nap került sor.

Minden levágott állat jobb fele került feldarabolásra. Az ausztrál darabolási eljárást alkalmaztuk, ami ugyan kevésbé elterjedt a magyar húsüzemek körében, de a jelenleginél pontosabb összehasonlítást tesz lehetővé. A darabokat lemértük és a darabolt részeket kicsontoztuk. Ezek után a 3 mm-nél vastagabb felületi fagyút minden esetben eltávolítottuk és egyben lemértük.

A darabolt részek összegzésével a vágott test negyedekre vonatkozó értékelést is elvégeztük. Az első negyed részeit a szegy, a lábszár, a nyak és a lapocka alkotta, míg a hátsó negyed a rövid combból, a lágyékból, a rövid karajból és a hosszú karajból állt. A hosszú hátizom színét Opto-Star hússzínmérő készülékkel mértük a 6-7. borda között, a darabolással egy időben.

A vágott testek minősítése a juhok vágás utáni minősítéséről szóló 78/2003 (VII. 4.) FVM rendelet és az OMMI által közzétett Vágott test minősítési szabályzat előírásai szerint történt.

EREDMÉNYEK ÉS MEGBESZÉLÉS

A vizsgált csoportok átlaga közötti különbség szignifikanciájának ellenőrzésére kétmintás t-próbát alkalmaztunk.

Hizlalási adatok

A hizlalási napok száma a csoportok átlagában 36-41 nap között változott. A leghosszabb ideig a fekete racka jerkék voltak hizlalásba állítva, ez a magyar merinó kosokkal és tejelő cigája kosokkal szemben szignifikánsan is megmutatkozott.

A racka kosok hizlalás alatti súlygyarapodása szignifikánsan több volt, mint a fekete racka jerkéké. Őshonos juhaink súlygyarapodását a többi fajtaival

összevetve viszont elmondható, hogy a fehér racka kosok kivételével – ahol a napi súlygyarapodás a többi csoport jerkéivel összehasonlítva hasonló volt – a napi súlygyarapodás minden esetben szignifikáns különbséget mutatott. Komlósi (1990) azonban már korábban rámutatott arra, hogy amennyiben a juhok húsirányú szelekciója továbbra is a testtömeggyarapodás alapján történik, javasolt az országos szintű szorzófaktorok bevezetése, hiszen az állatok közötti genetikai különbségek megállapításakor nem lehet figyelmen kívül hagyni a szisztematikusan ható nem-genetikai tényezőket. Ilyen tényezők a vizsgálat éve, évszaka, a bárányok neme, az alomnagyság, az életkor.

Az átfogó hizlalási adatokat az 1. táblázat tartalmazza. A táblázatból kiderül, hogy sem a fekete, sem a fehér racka jerke csoportok nem érték el a vágáskori kívánatos 30-32 kg-os átlagsúlyt. A kisebb vágási súlyból adódóan, a jobb fél darabolása utáni hátrány is nagyrészt ebből származott. A tesztcsoportok közül, viszont több csoport átlagsúlya meghaladta a kívánatos szintet. Veress és munkatársai (1984) vizsgálataiból viszont ismert, hogy a bárányoknál 36 kg-nál súlyosabb kategóriákban az értékes pecsenyerészek aránya jelentősen csökken, és az erősen faggyúsodó részek (pl. oldalas, dagadó) aránya nagyon megemelkedik. Ezáltal ennél nagyobb súlyra hizlalni a bárányokat indokolatlan.

1. táblázat

Hizlalási adatok beállítástól zárásig

Fajta(1)	Ivar(2)	Testtsúly záráskor, kg(3)		Életkor záráskor, nap(4)		1 napra jutó testsúlygyarapodás zárásig, g(5)		Hizlalási napok száma(6)		Súlygyarapodás beállítástól zárásig, g(7)		NEg/1 kg gyarapodás(8)
		átlag(14)	CV %	átlag(14)	CV %	átlag(14)	CV %	átlag(14)	CV %	átlag(14)	CV %	
Magyar merinó(9)	kos(15)	34,46	12,75	105,80	9,37	325,83	8,26	35,00	21,08	344,40	19,05	19,22
	jerke(16)	31,74	4,15	101,30	16,37	270,25	36,03	37,33	18,75	279,50	9,79	22,63
Brit tejlő(10)	kos(15)	34,09	10,62	89,30	8,72	382,81	9,44	36,40	19,86	361,67	13,35	18,74
	jerke(16)	30,80	2,24	86,00	17,91	265,60	53,07	38,50	16,83	285,12	12,73	23,06
Tejlő cigája(11)	kos(15)	35,49	15,11	97,10	8,76	364,95	10,58	35,00	21,08	318,10	21,35	22,30
	jerke(16)	30,78	5,75	89,30	8,43	285,54	10,07	37,80	17,89	280,48	21,10	20,52
Magyar racka (fekete)(12)	kos(15)	31,15	8,29	115,30	9,97	272,85	13,73	37,80	17,89	214,29	10,54	25,65
	jerke(16)	25,33	8,64	107,20	11,89	197,19	14,48	40,60	10,90	165,95	17,57	26,78
Magyar racka (fehér)(13)	kos(15)	30,69	10,42	125,10	10,56	247,99	14,91	35,00	21,08	253,93	22,27	22,03
	jerke(16)	27,33	7,05	116,50	7,67	191,02	9,29	36,40	19,86	186,79	25,03	23,06
Átlag(14)		31,19	8,50	103,29	10,96	280,40	17,99	36,98	18,52	269,02	17,28	22,40

Table 1: Total fattening period

Bred(1), Sex(2), Weight at the end of fattening(3), Age at the end of fattening(4), Weight/age at the end of fattening(5), Number of fattening days(6), Daily gain from start to end of fattening(7), NEg/gain(8), Hungarian merino(9), British milksheep(10), Dairy cigaja(11), Hungarian racka sheep (black)(12), Hungarian racka sheep (white)(13), Average(14), male(15), female(16)

Vágási adatok

A vágási adatok részletezése a 2. táblázatban található.

A 24 órás koplaltatás után a csoportok átlagos vágás előtt mért testsúlya 25,3-30,0 kg között változott. Mind a fekete, mind a fehér racka jerkék vágás előtti testsúlya (kivéve a fehér racka kosok és a fehér racka jerkék közötti különbséget) szignifikánsan kisebb volt a tesztcsoportokénál.

A nyakalt törzs súlyában a különbség már jóval szerényebb volt az eltérő kitermelési százalékok miatt, de legkönnyebbnek itt is a fekete racka jerkék bizonyultak.

A hasúri- és a vese faggyú tekintetében a nemek közötti különbség jelentős volt. Különösen sok volt mind a vese-, mind a hasúri faggyú mennyisége őshonos jerkéinknél. A racka jerkék hasúri faggyúja a kontrolcsoportokkal összehasonlítva mind a

kosoknál, mind a jerkéknél szignifikánsan többnek bizonyult.

A kitermelési százalék a jerkék esetében mindig több volt, mint a kosoknál, aránya a vese- illetve hasúri faggyúval egyenes arányosságot mutatott. A legjobb kitermelési százalékkal a magyar racka csoportok szerepeltek a teszt során, azonban itt is kiemelkedik a fehér racka jerkék jó eredménye. A többi őshonos csoportot és a magyar merinó jerkéket leszámítva, a fehér racka jerkék kitermelési százaléka szignifikánsan magasabb volt a többi csoporténál. Mihálka és munkatársai (1983) vizsgálatai egyébként a magyar merinó esetében még lényegesen rosszabb, 44,6%-os kitermelési százalékról számoltak be.

A bőr súlyának vizsgálatakor érdekes tapasztalat volt, hogy a legnagyobb különbség – az összes csoportot figyelembe véve – a fehér racka kosok és a fehér racka jerkék között volt. A kosok bőrének súlya volt a legtöbb és a jerkéké a legkevesebb.

Vágási adatok

Fajta(1)	Nem(2)	Vágás előtti súly, kg(3)		Bőr, kg(4)		Fej, kg(5)		Hasúri faggyú, kg(6)		Vese faggyú, kg(7)		Nyakalt törzs, kg(8)		Kitermelési % (9)	
		átlag (15)	átlag (15)	átlag (15)	CV %	CV %	CV %	átlag (15)	CV %	átlag (15)	CV %	átlag (15)	CV %	átlag (15)	CV %
MM(10)	kos(16)	29,64	3,72	1,06	5,17	7,21	4,85	0,21	13,51	0,17	35,05	14,20	4,88	47,92	2,52
	jerke(17)	30,04	3,32	0,98	8,54	8,63	2,43	0,31	32,32	0,29	46,98	14,84	2,76	49,41	2,33
BRT(11)	kos(16)	29,28	3,30	1,08	7,75	8,30	2,68	0,16	21,55	0,15	14,65	13,74	7,95	46,93	2,86
	jerke(17)	28,68	3,34	0,96	5,71	13,98	3,80	0,30	35,01	0,33	39,79	13,96	7,82	48,63	4,78
TCI(12)	kos(16)	29,38	3,22	1,06	5,17	7,41	5,61	0,12	40,25	0,09	21,12	13,44	7,95	45,72	4,30
	jerke(17)	28,50	3,34	0,98	8,54	5,36	3,90	0,18	52,31	0,11	38,03	13,28	6,55	46,58	4,58
Fekete racka(13)	kos(16)	28,96	3,74	1,20	5,89	5,54	1,82	0,43	23,52	0,38	13,48	14,22	3,77	49,10	3,53
	jerke(17)	25,32	2,88	0,92	4,86	2,91	4,04	0,46	22,93	0,52	35,82	12,66	5,17	49,99	2,40
Fehér racka(14)	kos(16)	28,84	3,36	1,14	4,80	8,57	6,27	0,34	14,97	0,25	31,07	13,98	7,68	48,44	1,79
	jerke(17)	27,02	3,32	0,96	11,88	9,38	4,45	0,47	28,39	0,43	27,26	13,74	5,88	50,84	3,19
Átlag(15)		28,57	3,35	1,03	6,83	7,73	3,99	0,30	28,48	0,27	30,33	13,81	6,04	48,36	3,23

Table 2: Slaughtering

Breed(1), Sex(2), Weight before slaughtering(3), Skin weight(4), Weight of head(5), Abdominal fat(6), Kidney fat(7), Carcass(8), Slaughtering rate(9), Hungarian merino(10), British milksheep(11), Dairy cigaja(12), Hungarian racka sheep (black)(13), Hungarian racka sheep (white)(14), Average(15), male(16), female(17)

Vágott test minősítés

A nyakalt törzsek minősítésekor a jerek minden fajtánál jobbnak bizonyultak a kosoknál. A magyar racka juh fehér változatánál a nemek közötti különbség különösen jelentősnek bizonyult, hiszen sem a racka fekete változatánál, sem a kontrolcsoportoknál nem találtunk ekkora különbséget az S/EUROP minősítés során. A fehér rackák testalakulása O⁺-R⁺ között változott, míg a feketéké kissé gyengébbnek bizonyult (O⁰-R⁰). A két rackacsoportot megelőzte mind a magyar merinó, mind a brit tejelő csoport, de a tejelő cigája testalakulása lényegesen gyengébbnek bizonyult. Molnár és Jávor (1998) vizsgálatai szerint a magyar vágóbárányok nagy része (65%) esik a kifejezetten jó minőséget jelentő kettes kategóriába. Ezt az atkári vizsgálataink is megerősítették. A faggyúfedettség nagyjából a testalakulással volt egyenesen arányos, lényeges különbség azonban nem volt a csoportok között, mindössze a tejelő cigáják voltak soványabbak a rackáknál és a többi tesztcsoportnál. Az S/EUROP minősítési rendszer segítségével Toldi és munkatársai (1999) szerint, az értékes húsrészeket adó testtájék arányát is becsülni lehet. Véleményük az, hogy elsősorban a comb, majd a lapocka és végül a karaj izmoltságának a becsült értékei állnak kapcsolatban a vágóérték adataival.

Darabolás

Az egyes csoportok között meglévő nagy nyakalt törzs különbségek a darabolás során jól

megmutatkoztak. A nyakalt törzsek jobb felében a magyar merinó jerek minden más csoporthoz viszonyítva szignifikánsan nagyobbak voltak, míg a fekete racka jerek a két tejelő cigája csoport kivételével jelentősen kisebbnek bizonyultak.

A fekete racka kosok kivételével az őshonos csoportoknál a rövid comb súlya szignifikánsan kisebb volt a tesztcsoportokéval összehasonlítva. A jerek rövid comb súlya általában kevesebb volt, mint a kosoké, de a különbség nem volt szignifikáns.

A lágyék esetében a jerek jobb eredményeket értek el a kosoknál, azonban a különbség csak néhány esetben volt jelentős a fekete racka jerke csoport kisebb súlya miatt.

A rövid karaj vizsgálatok kiderült, hogy a racka csoportok a magyar merinó csoportokkal hasonló eredményt értek el, míg a tejelő cigája mindkét neme és a brit tejelő kosok szignifikánsan kisebb súlyúak voltak.

A hosszú karaj a rövid karajhoz hasonlóan alakult, kivéve, hogy a magyar merinó jerke csoport javára jelentős volt a különbség.

A szegy és a lapocka tekintetében a fekete racka jerek és a tejelő cigája jerek eredményei bizonyultak jelentősen kevesebbnek a többi csoporttal összehasonlítva.

A nyak súlyában lévő különbségek nem bizonyultak jelentősnek az őshonos csoportok és a kontrolcsoportok között, de a lábszár esetében a fekete racka jerek szintén szignifikánsan kisebbek voltak.

A jobb fél darabolásának részletes adatai a 3. táblázatban megtalálhatók.

Jobb fél darabolása

Fajta(1)	Nem(2)	Jobb fél súly, kg(3)		Rövid comb, kg(4)		Lágyék, kg(5)		Rövid karaj, kg(6)		Hosszú karaj, kg(7)		Szegye, kg(8)		Lapocka, kg(9)		Nyak, kg(10)		Lábszár, kg(11)	
		átlag (17)	CV %	átlag (17)	CV %	átlag (17)	CV %	átlag (17)	CV %	átlag (17)	CV %	átlag (17)	CV %	átlag (17)	CV %	átlag (17)	CV %	átlag (17)	CV %
MM(12)	kos(18)	6,74	4,99	1,51	6,57	0,81	5,60	0,77	8,11	0,81	12,4	0,91	8,62	1,48	8,95	0,23	8,44	0,23	4,72
	jerke(19)	7,10	1,72	1,50	6,52	0,92	11,3	0,77	6,10	1,00	5,79	0,90	5,73	1,56	2,15	0,20	15,0	0,21	9,52
BRT(13)	kos(18)	6,46	3,39	1,48	4,14	0,77	7,06	0,65	8,35	0,78	2,67	0,91	4,58	1,45	7,13	0,23	8,13	0,22	3,77
	jerke(19)	6,58	6,66	1,45	5,73	0,85	19,2	0,71	14,1	0,84	18,4	0,91	7,57	1,40	2,05	0,20	11,7	0,22	10,9
TCI(14)	kos(18)	6,34	7,61	1,50	7,05	0,71	7,83	0,63	9,97	0,73	11,1	0,79	11,5	1,49	7,38	0,23	13,6	0,25	14,7
	jerke(19)	6,14	6,05	1,45	7,29	0,76	12,4	0,62	11,4	0,79	12,1	0,75	9,70	1,33	3,26	0,21	9,46	0,25	9,63
Fekete racka(15)	kos(18)	6,72	3,39	1,40	3,11	0,81	10,2	0,78	6,83	0,86	7,96	0,90	5,61	1,49	2,36	0,26	14,5	0,22	9,40
	jerke(19)	5,86	6,22	1,22	3,64	0,79	9,11	0,70	8,60	0,78	9,33	0,77	10,7	1,23	6,55	0,21	6,27	0,18	6,80
Fehér racka(16)	kos(18)	6,58	5,93	1,36	5,02	0,81	17,7	0,73	5,58	0,89	8,78	0,87	8,31	1,46	7,21	0,24	8,96	0,20	8,86
	jerke(19)	6,52	7,14	1,30	8,23	0,84	13,5	0,78	12,0	0,90	13,7	0,90	10,5	1,37	9,91	0,21	14,3	0,19	14,9
Átlag(17)		6,50	5,31	1,42	5,73	0,81	11,4	0,71	9,11	0,84	10,2	0,86	8,29	1,42	5,70	0,22	11,0	0,22	9,33

Table 3: Carcasses cuts

Breed(1), Sex(2), Carcass weight (right half)(3), Leg weight(4), Sirloin weight(5), Short loin weight(6), Rack weight(7), Rib weight(8), Shoulder weight(9), Neck weight(10), Foreshank weight(11), Hungarian merino(12), British milksheep(13), Dairy cigaja(14), Hungarian racka sheep (black)(15), Hungarian racka sheep (white)(16), Average(17), male(18), female(19)

Csoportozás

Minden csoportnál a jobb fél darabolása után, az egyes darabokat kicsontoztuk. Az értékeléseket nehezítette a jobb felek súlyára jellemző jelentős eltérés.

A hátsó negyed vizsgálatakor a következőkre jutottunk. A fekete racka jerek rövid comb hús súlya szignifikánsan kevesebb volt a többi csoporttal összehasonlítva, míg a magyar merinó jereké volt a legtöbb. A rövid comb csont súlya minden esetben a kosbárányoknál volt nagyobb. A lágyék esetében jelentős különbséget csak a tejelő cigája kos csoport mutatott, nagy csont súlyával és kis hús mennyiségével. A rövid karaj húst tekintve a fehér racka jerke csoport minden más csoportot megelőzött, míg a rövid karaj csont esetében csak a tejelő cigája kosok nagy csontaránya volt számottevő. A hosszú karaj csontnál a legkisebb mennyiséget az őshonos csoportok adták, míg a húsnál a magyar merinó jerek érték el a legjobb eredményt, míg a legrosszabbat itt is a tejelő cigája kosok.

A hátsó negyed összesített vizsgálatánál határozott volt a nemek közötti különbség, de csak a magyar merinó jerek pozitív eltérése volt szignifikáns a többi csoporthoz viszonyítva. A hátsó negyed csontos részét ha vizsgáljuk, akkor megállapítható, hogy mind a négy racka csoport csontaránya kisebb volt a tesztcsoportokéhoz képest, és ez a különbség többnyire szignifikánsnak is bizonyult.

Az első negyedet elemezve a racka kosoknál szembevetendő volt a kiemelkedően nagy lapocka hús mennyiség és a kis csont arány. Ez különösen a nagy mennyiségű húshoz viszonyítva értékes. A szegye hús

mennyisége a jobb félel arányosan alakult, míg a csontmennyiség szignifikánsan az őshonos jerekénél volt a legkevesebb. A lábszár hús mennyiség a fekete racka jerekénél volt jelentősen kevesebb a többi csoporthoz viszonyítva. A lábszárcsont mennyiség a tejelő cigájánál volt jelentősen több. A nyak hús mennyisége mind a fekete, mind a fehér racka kos csoportok esetében szignifikánsan többnek bizonyult a kontrolcsoportokéval összehasonlítva. Az első negyedből húsból a legkevesebb mennyiséget a fekete racka jerek, míg a legtöbbet a magyar merinó jerek adták. Ez azonban valószínűleg a nagyobb jobb fél súlyából adódott. A csont mennyisége a racka csoportoknál volt a legkevesebb és a tejelő cigájánál a legtöbb. A különbség a legtöbb esetben szignifikánsnak bizonyult.

Vágási mutatók

Az értékes húsrészeket adó hátsó negyed súlya a fél nyakalt törzshöz viszonyítva 57-59% között alakult. A színhús kihozatala tekintve már jóval nagyobb volt a különbség a csoportok között. Szignifikánsan a leggyengébbek a tejelő cigája kosok és jerek lettek, míg legjobbak a magyar racka csoportok. Ezek közül is kiemelkedik a fehér racka jerek nagyon jó eredménye.

A felületi faggyú mennyisége a jerekénél minden esetben több volt, mint a kosoknál. A legnagyobb felületi faggyú mennyiséget az őshonos fajtánál mértük, míg legkevesebbet a tejelő cigája csoportoknál.

A karaj keresztmetszetén mért hús színe többnyire a jerekénél sötétebb volt, azonban a különbség csak ritkán volt szignifikáns. A vágási mutatók pontos adatait a 4. táblázat tartalmazza.

Vágási mutatók

Fajta(1)	Nem(2)	Hátsó negyed/nyakalt törzs, %(3)		Színhús/nyakalt törzs, %(4)		Felületi faggyú, kg(5)		Faggyú/nyakalt törzs, %(6)		Hússzín, %(7)	
		átlag(13)	CV %	átlag(13)	CV %	átlag(13)	CV %	átlag(13)	CV %	átlag(13)	CV %
Magyar merinó(8)	kos(14)	57,74	1,81	80,62	2,24	0,38	28,32	5,71	29,22	87,96	2,13
	jerke(15)	59,33	1,23	81,66	1,11	0,66	28,14	9,31	29,12	88,06	4,84
Brit tejelő(9)	kos(14)	57,00	1,55	77,82	1,54	0,22	57,97	3,34	55,95	85,10	2,71
	jerke(15)	58,26	3,71	80,50	1,46	0,62	44,67	9,20	40,44	90,00	5,04
Tejelő cigája(10)	kos(14)	55,67	3,06	74,31	2,13	0,13	33,01	1,98	31,32	83,28	5,94
	jerke(15)	58,47	2,49	76,99	2,03	0,23	83,34	3,78	81,00	82,48	7,80
Fekete racka(11)	kos(14)	56,79	0,88	81,19	1,30	0,62	16,29	9,29	16,18	83,96	3,51
	jerke(15)	58,58	1,07	80,42	2,07	0,72	17,77	12,17	14,07	92,02	5,51
Fehér racka(12)	kos(14)	57,34	2,85	81,25	1,40	0,55	27,33	8,36	21,66	86,62	1,99
	jerke(15)	59,20	3,25	83,99	2,45	0,97	38,31	14,78	35,41	88,50	5,03
Átlag(13)		57,84	2,19	79,87	1,77	0,51	37,52	7,79	35,43	86,80	4,45

Table 4: Carcass indexes

Breed(1), Sex(2), Back quarter/half carcass(3), Meat/half carcass(4), External fat(5), External fat/half carcass(6), Meat colour(7), Hungarian merino(8), British milksheep(9), Dairy cigája(10), Hungarian racka sheep (black)(11), Hungarian racka sheep (white)(12), Average(13), male(14), female(15)

KÖVETKEZTETÉSEK

Az eredmények alapján következtetésként elmondható, hogy a magyar racka napi súlygyarapodása az előzetes várakozásoknak megfelelően elmaradt mind a brit tejelő, mind a magyar merinó és mind a tejelő cigája fajtákkal szemben, így intenzív körülmények között a többi vizsgált juh fajta lényegesen gyorsabban hizlalható. A vágási adatok értékelését némiképpen nehezítette, hogy a racka jereké testsúlya nem érte el a vágáskori kívánatos mértéket, azonban ez a hátrány kissé kompenzálódott a jó kitermelési százalékok miatt, amiben a fajták közötti rangsorban a rackák végeztek az élen. Ezt a tényt elősegítette azonban az is, hogy őshonos juhainkra – elsősorban a jerekre – a parlagi faggyú rakódott le, hiszen a bő táplálékforrásnak köszönhetően szervezetük igyekezett felkészülni a rideg juhtartás alatt rendszeresen jelentkező táplálékhiányosabb időszakokra is. A darabolás során jól érzékelhető volt a magyar racka fajta mindkét színváltozatának kis csontaránya, és ezt az eredményt különösen értékessé tette a magas színhús kihozatal.

Elmondható, hogy ez a jó hús-csont kihozatali arány elsősorban vágva értékesítéskor tenné piacképesé a fajtát, hiszen a jelenlegi értékesítési gyakorlat főként az élő állatok minél hamarabbi felhizlalását és élve történő értékesítését tartja szem előtt, ami nem veszi figyelembe sem a kitermelési százalékot, sem a kis csontarányt a viszonylagosan magas húsaránnyal szemben. Ez a jelenlegi rendszer pedig a rackának nem kedvez, esetleg csak akkor, ha ki tudjuk használni a fajtában rejlő különleges húsmínőséget az eladáskor. Elmondható tehát, hogy a gyengébb napi súlygyarapodás okán a magyar racka fajtát tenyésztőknek nem javasolható az intenzív hizlalási rendszer a továbbiakban sem, de a fajtában rejlő lehetőségek nem lebecsülendők egy legelőre alapozott olcsó hizlalási rendszerben. Különösen igaz ez akkor, ha a racka juhnak sokkal kedvezőbb vágva értékesítést választjuk egy olyan különleges húsmínőséget igénylő piacon, amely nem csak a texel juhra kidolgozott S/EUROP minősítést veszi figyelembe, hanem értékeli a különleges húsmínőséget és az igen kedvező hús-csont kihozatali arányt is.

IRODALOM

- Komlósi I. (1990): A nem-genetikai tényezők hatása juhok hízekonysági teljesítményére. Állattenyésztés és Takarmányozás, 39. 6. 491-495.
- Mihálka T.-Molnár A.-Schuszter T. (1983): J-ÁKI hibridvégtermékek hizlalási és vágási eredményeinek vizsgálata. Az Állattenyésztési és Takarmányozási Kutatóközpont Közleményei, Gödöllő, 277-281.
- Molnár Gy.-Jávor A. (1998): Húsmínőségünk versenyképessége. Állattenyésztés és Takarmányozás, Juhtenyésztési különszám, 47. 277-288.
- Toldi Gy.-Mezőszentgyörgyi D.-Lengyel A. (1999): Juh vágott testek S/EUROP – minősítésének megbízhatósága. A Hús, 4. 235-240.
- Veress L.-Vadáné Kovács M.-Lovas L.-Vágvölgyi O.-Radnai L.-Makay B. (1984): Gyors hizlalású peccsenyebárnyok hústermelő képességének és húsmínőségének vizsgálata. I. Magyar merinó fajtában. Állattenyésztés és Takarmányozás, 33. 1. 57-67.